

Ю.Ю. Лола, к.е.н.

ORCID 0000-0002-6631-3822

e-mail: yuliia.lola@hneu.net,

Г.М. Брусільцева, к.е.н.

ORCID 0000-0003-3759-460X

e-mail: anna.brusiltseva@hneu.net,

*Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця*

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЕКОНОМІЧНІЙ МОДЕЛІ ЗАМКНУТОГО ЦИКЛУ ПІД ЧАС КРИЗИ

Україна, як і всі країни світу, перебуває під тиском глобальної економічної, гострої політичної та соціальної кризи на фоні Четвертої промислової революції, що визиває гостру потребу в розробці ефективних механізмів формування антикризового потенціалу країни на основі інтенсивного впровадження нових моделей взаємодії між суспільством, державою і бізнесом. Ця взаємодія має ґрунтуватися на таких суспільних цінностях як чесність, взаємодопомога, соціальна відповідальність та захист навколишнього середовища. В українському суспільстві вже простежуються позитивні тенденції формування екологічних цінностей, що може створити фундамент для переходу країни від традиційної лінійної моделі економіки до моделі циркулярної економіки. Соціального дослідження, яке було проведено наприкінці 2021 року серед представників освітнього середовища м. Харкова, показало, що 12,5% респондентів вже сортують сміття, 54% – роблять це частково, 22% – вважають це важливим, однак не готові долучитися до процесу сортування сміття. Водночас у молоді є розуміння потреби інвестувати у мінімізацію негативного впливу виробництва на навколишнє середовище, піклуватися про екологію регіону, створити безпечне середовище, бажання брати на себе відповідальність та брати участь у збереженні природного, ресурсного та соціального потенціалу.

В науковій літературі останніми роками багато уваги приділено теоретичним та практичним розробкам щодо імплементації моделі циклічної економіки. Експерти ООН з охорони навколиш-

© Ю.Ю. Лола

Г.М. Брусільцева, 2021

нього середовища (UNEP) циркулярну (зелену) економіку розглядають як економічну діяльність, яка покращує добробут людей, забезпечує соціальну справедливість і суттєво знижує екологічні ризики та виснаження природи. У вузькому сенсі – розробка, виробництво і експлуатація нових ресурсо- та енергозбережних технологій, а також відновлювальних джерел енергії, які забезпечують стаłe економічне зростання [1]. «Циркулярна економіка» розглядає з трьох позицій: як сучасну парадигму розвитку логістичних систем; стратегічний напрям сталого розвитку; економічну модель, яку засновано на технології рециклінгу промислових відходів з метою досягнення сталого функціонування бізнес-моделей у національній економіці [2]. Циркулярна економіка заснована на реалізації замкнутих циклів в процесах виробництва, обігу та споживання. Перевагами циклічної моделі є скорочення споживання сировинних і енергетичних ресурсів, зниження негативного впливу на навколишнє середовище, мінімізація відходів та стимулювання інновацій [3].

Циркулярна модель пропонує бізнесу отримати додаткові джерела прибутку шляхом застосування наступних підходів: проектування продукції з врахуванням можливості ремонту, відновлення та повторне використання після закінчення терміну служби; розмежування між витратними матеріалами і компонентами тривалого користування; використання енергії з відновлювальних джерел; стимулювання пропозицій спільного використання, оренди або прокату товарів [4]. Однак додаткові джерела прибутку, як правило, з'являються при умові використання нових технологій енергозбереження, переробки відходів, використання біорозчинних речовин тощо.

Циркулярна економіка розглядається як частина Четвертої промислової революції, в результаті якої в цілому підвищується раціональність використання ресурсів, в тому числі природних, економіка стане більш прозорою, передбачуваною, а її розвиток швидким і системним [5].

Значні зусилля в концепції циклічної економіки спрямовані на трансформацію енергетичної галузі, оскільки вже накопичено низку проблем, що не можуть бути вирішеними традиційним шляхом нарощування потужностей і збільшення розвідування та добування корисних копалин (нафта, газ, вугілля). Тому потрібен перехід до інтенсивного, інноваційного та проривного напрямку розвитку шляхом активного впровадження енергоефективного обладнання, передових енергетичних і інформаційно-комунікаційних

технологій, відновлювальних джерел енергії, комплексних систем і сервісів інтелектуальної енергетики, побудованих на відкритій мережній архітектурі, що означає початок переходу до наступного енергетичного устрою [6]. При чому в рамках циклічної економіки основним мотиватором переходу до нового енергетичного устрою стає не стільки економічна привабливість відновлюваних джерел енергії, скільки якісно новий екологічний та соціальний критерій вибору - зниження викидів вуглекислого газу та боротьба із глобальною зміною клімату.

Розвиток циркулярної економіки через запровадження механізму співпраці у формі державно-приватного партнерства дозволяє реалізувати різноманітні цілі та завдання. Зокрема, в роботі [7] підкреслюється ефективність такої взаємодії на рівні місцевого самоврядування з метою покращення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, покращення стану довкілля, громад. Досліджено забезпечення інноваційної стратегії сінгапурської біомедичної та фармацевтичної промисловості через механізм державно-приватного партнерства розглянуто в роботі [8]. Франс Германс, Флор Герлінг-Ейфф, Йоріке Поттерс, Лоренс Клеркс також розглядає державно-приватне партнерство як інструмент системної інноваційної політики. В роботі [9] підкреслюється, що вагома кількість інвестицій у відсотках до ВВП припадає на діяльність ДПП. Хакан Юрдакул, Рифат Камасак, Тулай Язар Озту рк припускають, що баланс державного управління, чисельність населення, грошова маса та частка інвестицій у ВВП є суттєвими детермінантами діяльності ДПП [10]. Як альтернативні варіанти фінансування інфраструктури розглядають державно-приватного партнерства та системи державного замовлення розглядаються в роботі [11]. Отже, основними складовими державно-приватного партнерства є управління, інвестиції та інновації.

Державно-приватне партнерство поєднує спільні зусилля приватних суб'єктів, що об'єднують свої ресурси з організаціями державного сектору, такими як державні установи та університети, у довгостроковому партнерстві з метою надання додаткової вартості всім залученим сторонам. У визначення Світового банку державно-приватне партнерство розглядається як довгостроковий контракт між приватною стороною та державним органом з метою організації надання державних активів або послуг, у якому приватна сторона бере на себе значний ризик управління та відповідальність, а винагорода пов'язана з результати [12].

В умовах циркулярної економіки втілення проєктів державно-приватного партнерства надасть можливість громадам мінімізувати витрати ресурсів та вийти місцевим підприємницьким структурам на новий якісний рівень ведення господарської діяльності [13]. Крім того, проєкти державно-приватного партнерства дозволяють досягати соціально-економічних цілей розвитку громад, держави та суспільства, реалізуючи концепцію соціального підприємництва. Її основне завдання відхід від максимізації прибутку та зміна несправедливих суспільних умов, створення продуктів або послуг, що сприяють соціальним перетворенням. Отже, для соціального підприємця головним критерієм успішності стає «соціальна віддача» [14].

Проведений аналіз дозволяє висунути гіпотезу про те, що існує логічний взаємозв'язок між моделлю циркулярної економіки, концепцією соціального підприємництва та інструментами ДПП, які можуть будуватися на єдиних цінностях суспільства та мати за мету перехід до якісно нової взаємодії суспільства, бізнесу та влади. Дослідження цієї взаємодії є *метою статті*.

Перехід від вичерпаної лінійної моделі економіки до циркулярної сприятиме покращенню економічного клімату країни, створенню нових ринкових ніш, припливу інвестицій, а також нових бізнес-моделей. Україна може стати східноєвропейським хабом у цій новій реальності, долучившись до її побудови на ранній фазі. Але для виходу на цей якісно новий рівень ресурсної ефективності знадобляться технологічні інновації та зміна шаблонів поведінки, масштабні інвестиції та спеціальні пакети державного стимулювання [15]. Особливо цей перехід доцільно зробити в післявоєнний час відбудови країни, оскільки економічний потенціал України зруйновано. З метою досягнення більшої ефективності при мінімальних витратах актуальними будуть поставати питання вилучення вигоди з побутових відходів, раціональна утилізація яких може привнести економію використання природних ресурсів на тлі їх здороження. Тобто грамотна та виважена політика щодо управління відходами може стати своєрідним елементом плану Маршалла для України.

З підписанням Угоди про асоціацію між Україною та європейським союзом Україна взяла на себе зобов'язання впроваджувати нормативно-правові акти ЄС, в тому числі у сфері управління відходами. В Україні таке управління не є ефективним. У 2021 році близько 94% усіх побутових відходів відправляється на сміттєзвалища, які займають площу понад 9 тис. га [14]. У той час як Польща

захоронює на сміттєзвалищах близько 44% побутових відходів, Швеція – лише 0,8% [15].

Сьома Програма дій ЄС спрямована на перетворення ЄС в інклюзивну і сталу зелену економіку, тобто, «...досягти до 2050 року процвітання і здорового навколишнього природного середовища, що обумовлено інноваційною, циркулярною економікою, де все заощаджується і забезпечується раціональне управління природними ресурсами» [16].

Інститути циклічної економіки, соціального підприємства та ДПП активно розвиваються в Європі. В Європі функціонує більше 2 млн соціальних підприємств, на яких працюють майже 11 млн працівників (6% від всіх працюючих у регіоні), це становить 10% від всього європейського бізнесу [17]. В Україні к 2020 року приблизно нараховують майже 1000 соціальних підприємств [18]. Ці данні приблизні, оскільки є проблема з їх підрахунку через відсутність законодавчого визначення поняття «соціальне підприємництво». Станом на 2021 рік в країнах ЄПЕС реалізовується 1799 проектів ДПП, сумарною вартістю 383,3 млн EUR. В Україні за даними Міністерства економіки к 2021 року укладено 192 договори ДПП, з них 39 договорів реалізовано (29 – концесійні, 6 – угоди про спільне підприємство, 4 – інші угоди), 153 договори не реалізовано [19].

В Європейському Союзі створено нормативну базу, що має підтримати розвиток циклічної економіки, соціального підприємництва та ДПП. Зокрема, були прийняті документи м'якого права: «Зелена книга про державно-приватне партнерство та право Співтовариства про державні контракти та концесії», опублікована в 2004 році, і «Тлумачне повідомлення Комісії щодо застосування права Співтовариства» про державні закупівлі та поступки інституційному ДПП, що видано в 2008 році [20].

У 2020 році Європейська Комісія ухвалила План дій щодо «циркулярної» економіки, що є важливою складовою порядку денного стратегії Європейського «зеленого» курсу (European Green Deal). Метою Плану є скорочення споживання та подвоєння повторного використання ресурсів в ЄС у найближчі десятиліття, одночасно сприяючи економічному зростанню [17].

Для розвитку ДПП на рівні ЄС створено Європейський експертний центр ДПП при Департаменті консультаційних послуг Європейського інвестиційного банку (ЕІВ) з метою підтримки державний сектор по всій Європі у створенні кращих державно-приватних партнерств. Центр обслуговує 42 організації-члени ЄПЕС, які є

національними або регіональними підрозділами ДПП та іншими державними установами, відповідальними за ДПП [7]. Також працює Міжнародний центр ДПП Європейської економічної комісії ООН, Європейський консультаційний центр ДПП, Ресурсний центр щодо ДПП у секторі інфраструктури, що створений за ініціативою Світового банку. Діяльність таких європейських наднаціональних інституцій спрямована на об'єднання колективного досвіду успішних ДПП, вирішення практичних питань впровадження ДПП; надання допомоги компаніям в підготовці та управлінні ДПП, а також допомоги державним органам у підготовчому етапі ДПП.

В Європі стимулюється застосування публічно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційних сферах у контексті євроінтеграційних процесів. Для цього в країнах ЄС на засадах ДПП створюються Центри компетентностей, Європейські технологічні платформи. Роль держави полягає у сприянні виробництву фундаментальних знань і комплексу технологій стратегічного характеру, створенні інфраструктури та сприятливого клімату для інноваційної діяльності бізнесу, а роль приватного сектору – у створенні технологій на основі власних досліджень та ринковому освоєнні інновацій [20].

Модель взаємодії «бізнес-суспільство-держава» в новій системі цінностей представлена на рисунку.

Концепції циклічної економіки, соціального підприємництва і державно-приватного партнерства мають єдині цілі, які полягають у досягненні гармонійних ефективних відносин між бізнесом, суспільством та державою, що сприяє розвитку регіонів на основі врахування інтересів всіх зацікавлених сторін з переходом економіки на принципово новий рівень розвитку. Впроваджувати нову економічну модель доцільно як на рівні країни так і на рівні територіальних громад.

Необхідно також звернути увагу на цілі, які постають перед складовими елементами моделі взаємодії «бізнес-суспільство-держава». Соціальне підприємництво націлено на вирішення соціальних проблем через підприємницьку діяльність та гармонізацію відношень між суспільством та бізнесом, оскільки основна мета бізнесу є соціальна ефективність. Це полегшує взаємодію між суспільством та державою, оскільки знижується соціальна напруга в роботі держави щодо підтримки соціально вразливих верств населення.

Циклічна економіка спрямована на досягнення мінімізації впливу діяльності людини на навколишнє середовища та забезпечення швидкого відновлення екосистеми, шляхом інноваційному

підходу до споживання ресурсів. Це гармонізує відношення суспільства з природою та значно полегшує взаємодію між всіма суб'єктами господарювання щодо регулювання проблем шкідливих викидів підприємств та інших екологічних питань. Такий підхід до економічного розвитку, крім збереження життя на землі взагалі, вирішує ще й конкретні завдання покращення екологічного стану та зниження захворюваності населення регіонів. Державно-приватне партнерство об'єднує зусилля держави й бізнесу для реалізації масштабних довгострокових проєктів та піднімає ефективність взаємодії держави та бізнесу на новий рівень.

Відповідно до визначених цілей на рисунку представлено конкретні завдання, що вирішують циклічна економіка, соціальне підприємництво, державно-приватне партнерство у загальній моделі взаємодії «бізнес-суспільство-держава» в новій системі цінностей.

В умовах глобальної кризи під час Четвертої промислової революції перехід системи взаємодії суспільства, бізнесу та держави на якісно новий рівень ефективності можливий виключно при забезпеченні інноваційності, самоокупності, фінансової стійкості, масштабованості на всіх етапах життєвого циклу продукту або проєкту.

Максимальний результат від переходу до концепції циклічної економіки, соціального підприємництва, державно-приватного партнерства можливий при формуванні чітких суспільних цінностей та налагодження системи освіти. Формувати нові компетентності потрібно у фахівців кожного напрямку економічної діяльності.

Поєднання впровадження циклічної економіки, соціального підприємництва та ДПП дозволить досягти соціально-економічної стабільності, ґрунтуючись на сталій єдиній системі базових цінностей, що мають поєднати всі народи та забезпечити виживання людини як біологічного виду в умовах інформатизації, кібернізації, безпосередньої близькості ядерної війни та екологічної катастрофи.

Висновки. Для широкомасштабного переходу до моделі циркулярної економіки саме на етапі впровадження необхідні інноваційні розробки та інвестиції. Циркулярна економіка підвищить інтенсивність використання економічного потенціалу країни, регіонів та територіальних громад. Однак, це, як правило, призводить до підвищення витрат, тому на «вході» та «виході» мають застосовуватися інноваційні технології та бути імplementовані нові технологічні рішення. Крім того, для успішного функціонування інтеграційної моделі суспільство, держава та бізнес має міцно триматися

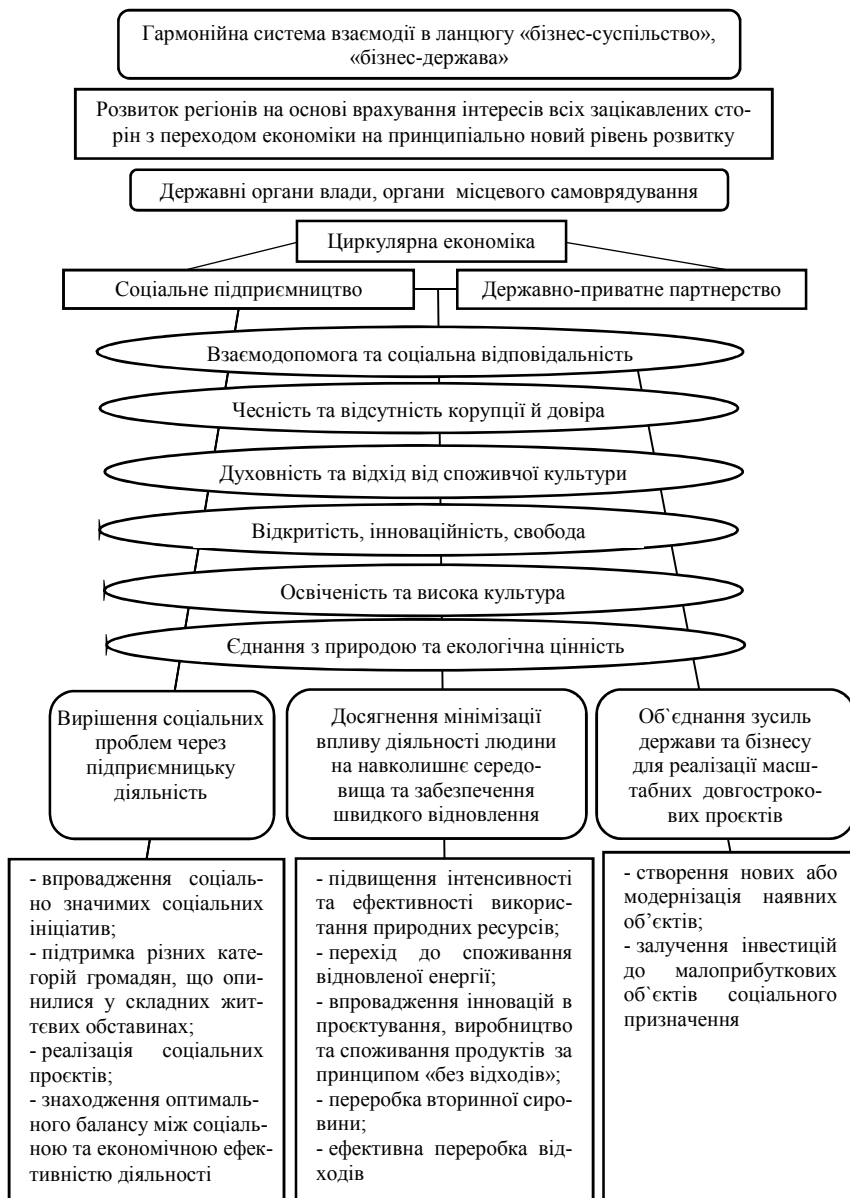

Рисунок. Модель взаємодії «бізнес-суспільство-держава» в новій системі цінностей

на новій системі цінностей: чесності, взаємодопомоги, духовності, гармонічного відношення до себе, оточуючих людей та природи.

Подальші дослідження автора спрямовані на визначення індикаторів ефективності функціонування запропонованої інтегральної моделі, а також механізмів поширення в діяльності територіальних громад.

Література

1. Ataliru Y., et al. A review on green economy and development of green roads and highways using carbon neutral materials. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*. 2019. Vol. 101. P. 600-613. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2018.11.036>.
2. Трушкіна Н. В. Циркулярна економіка: становлення концепції, еволюція розвитку, бар'єри, проблеми і перспективи. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1 (40). С. 9-20. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).9-20](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).9-20).
3. Модель циркулярної економіки. Retrieved from <https://business.dii.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiki>.
4. Allwood J. M. Squaring the Circular Economy: The Role of Recycling within a Hierarchy of Material Management Strategies. *In Handbook of Recycling*. Amsterdam: Elsevier, 2014. P. 445-477. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-396459-5.00030-1>.
5. Федорчук Я., Серветник Д. Циркулярна економіка. Організаційно-правові аспекти. Київ: КНЕУ, 2019. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/circle-economic-t/#comments>.
6. Матюшок В. М., Бруно Серджио, Балашова С. А., Гомонов К. Г. Влияние smart grid и возобновляемых источников энергии на энергоэффективность: зарубежный опыт. *Вестник РУДН. Серия: Экономика*. 2017. Т. 25. № 4. С. 583-598. DOI: <https://doi.org/10.22363/2313-2329-2017-25-4-583->.
7. Bogdanowicz P. Regulation of PPP and concessions in European Union law – different but equal? Public-Private Partnerships and Concessions in the EU. 2020. P. 1-16. URL: <https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781839105005/9781839105005.00007.xml>. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781839105012.00007>.
8. Hui Ling Lee, Konstantinos Vavitsas. Driving innovation in biotechnology with Private-Public Partnerships: A Singapore perspective. *Biotechnology Notes*. 2021. Vol. 2. P. 59-62. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2665906921000088>. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.biotno.2021.10.001>.
9. Calderon, C., Moral-Benito, E., & Luis, S. (2011). Is infrastructure capital productive? A dynamic heterogeneous approach. Policy research working paper; No. WPS 5682; paper is funded by the knowledge for change program (KCP). Washington, DC: World Bank. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1798484.
10. Hakan Yurdakul, Rifat Kamaçak, Tülay Yazar Öztürk. (2021). Macroeconomic drivers of Public Private Partnership (PPP) projects in low income and developing countries: A panel data analysis. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845021000028>.
11. Polyakova I., Vasilyeva E. Benefits of public-and-private partnership for the creation of the infrastructure of the urbanized territories. *Procedia Engineering*. 2016. Vol. 165. P. 1380-1387. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877705816342291>. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.11.868>.
12. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/>.
13. Аналітична записка. URL: https://rozvytok.in.ua/images/%D0%90% D0% BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_15.10_1.pdf.

14. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/terretory/stan-sfery-povodzhennya-z-pobutovomu-vidhodamy-v-ukrayini-za-2020-rik-2/>.

15. Войціховська А., Кравченко О., Мелень-Забрамна О., Панькевич М. Кращі європейські практики управління відходами: посібник. Львів: Вид-во «Компанія "Манускрипт"», 2019. 64 с.

16. ДУ Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України. Офіційний вебсайт. URL: <http://ecos.kiev.ua/news>.

17. European Investment Bank. URL: <https://data.eib.org/epec>.

18. Соціальне підприємництво в Україні. Економіко-правовий аналіз. URL: <https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2020-11/Legal%20report%20in%20Ukraine%20Ukrainian.pdf>.

19. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=ZagalniiOgliadDerzhavno-privatnogoPartnerstva>.

20. Залознова Ю.С., Петрова І.П. Режим міжнародно-публічно-приватного партнерства в науково-технічній та інноваційній сферах у контексті євроінтеграційних процесів. *Управління економікою: теорія та практика. Чумаценківські читання*: зб. наук. праць / НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2020. С. 19-31. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2020.19-31>.

References

1. Ataliru, Y., et al. (2019). A review on green economy and development of green roads and highways using carbon neutral materials. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, Vol. 101, p. 600-613. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.rser.2018.11.036>.

2. Trushkina, N. V. (2021). Tsyrukuliarna ekonomika: stanovlennia kontseptsii, evoliutsiia rozvytku, bariery, problemy i perspektyvy [Circular Economics: Concept Formation, Evolution of Development, Barriers, Problems and Prospects]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (40), pp. 9-20. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).9-20](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).9-20) [in Ukrainian].

3. Model tsyrkuliarnoi ekonomiky [Circular economy model]. Retrieved from <https://business.diia.gov.ua/handbook/impact-investment/model-cirkularnoi-ekonomiky> [in Ukrainian].

4. Allwood, J. M. (2014). Squaring the Circular Economy: The Role of Recycling within a Hierarchy of Material Management Strategies. *In Handbook of Recycling* (pp. 445-477). Amsterdam, Elsevier. DOI: <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-396459-5.00030-1>.

5. Fedorchuk, Ya., Servetnyk, D. (2019). Tsyrukuliarna ekonomika. Orhanizatsiino-pravovi aspekty [Circular economy. Organizational and legal aspects]. Kyiv, KNEU. Retrieved from <https://www.businesslaw.org.ua/circle-economic-t/#comments> [in Ukrainian].

6. Matynshok, V., Bruno, Sergio, Balashova, S., and Gomonov, K. (2017). Vliyaniye smart grid i vozobnovlyayemykh istochnikov energii na energoeffektivnost': zarubezhnyy opyt. [Influence of smart grid and renewable energy sources on energy efficiency: foreign experience]. *Vestnik RUDN. Seriya: Ekonomika – RUDN Journal of Economics*, Vol. 25 (4), pp. 583-598. DOI: <https://doi.org/10.22363/2313-2329-2017-25-4-583-> [in Russian].

7. Bogdanowicz, P. (2020). Regulation of PPP and concessions in European Union law – different but equal? *Public-Private Partnerships and Concessions in the EU*. (pp. 1-16). Retrieved from <https://www.elgaronline.com/view/edcoll/9781839105005/9781839105005.00007.xml>. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781839105012.00007>.

8. Hui Ling Lee, Konstantinos Vavitsas. (2021). Driving innovation in biotechnology with Private-Public Partnerships: A Singapore perspective. *Biotechnology Notes*, Vol. 2, pp. 59-62. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2665906921000088>. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.biotno.2021.10.001>.
9. Calderon, C., Moral-Benito, E., & Luis, S. (2011). Is infrastructure capital productive? A dynamic heterogeneous approach. Policy research working paper; No. WPS 5682; paper is funded by the knowledge for change program (KCP). Washington, DC: World Bank. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1798484.
10. HakanYurdakul, Rıfat Kamaçak, Tülay Yazar Öztürk. (2021). Macroeconomic drivers of Public Private Partnership (PPP) projects in low income and developing countries: A panel data analysis. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845021000028>.
11. Polyakova, I., Vasilyeva, E. (2016). Benefits of public-and-private partnership for the creation of the infrastructure of the urbanized territories. *Procedia Engineering*, Vol. 165, pp. 1380-1387. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877705816342291>. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.11.868>.
12. World Bank. Retrieved from <https://www.worldbank.org/uk/>.
13. Analitichna zapyska [Analytical note]. Retrieved from https://rozvytok.in.ua/images/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_15.10._1.pdf.
14. Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy [Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine]. Retrieved from <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/teretory/stan-sfery-povodzhennya-z-pobutovymy-vidhodamy-v-ukrainyi-za-2020-rik-2/> [in Ukrainian].
15. Voitsikhovska, A., Kravchenko, O., Melen-Zabramna, O., Pankevych, M. (2019). Krashchi yevropeyski praktyky upravlinnia vidkhodamy [Best European waste management practices]. Lviv, Manuscript Company Publishing House. 64 p. [in Ukrainian].
16. DU Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [DU Institute of Economics of Nature Use and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine]. *Official website*. Retrieved from <http://ecos.kiev.ua/news> [in Ukrainian].
17. European Investment Bank. Retrieved from <https://data.eib.org/epsec>.
18. Sotsialne pidpriemnytstvo v Ukraini. Ekonomiko-pravovy analiz [Social entrepreneurship in Ukraine. Economic and legal analysis]. Retrieved from https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2020-11/Legal%20report%20in%20Ukraine_Ukrainian.pdf [in Ukrainian].
19. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy [Ministry of Economy of Ukraine]. Retrieved from <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=ZagalniiOgliadDerzhavno-privatnogoPartnerstva> [in Ukrainian].
20. Zaloznova, Yu.S., Petrova, I.P. (2020). Rezhym mizhnarodno-publichno-privatnoho partnerstva v naukovy-tekhnichnii ta innovatsiini sferakh u konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv [Regime of International-Public-Private Partnership in Scientific, Technical and Innovation Spheres in the Context of European Integration Processes]. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka. Chumachenkivski chytannia – Management of Economy: Theory and Practice. Chumachenko's Annals*, pp. 19-31. DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2020.19-31> [in Ukrainian].

Надійшла до редакції 29.11.2021 р.